

ΚΑΙΡΟΣ για τη Δημιουργία – Ομολογώντας την Ελπίδα για τη Γη: Η έκκληση του Βούπερταλ

«Και εάν ο λαός μου, επάνω στον οποίο ονομάστηκε το όνομά μου, ταπεινώσουν τον εαυτό τους, και προσευχηθούν, και εκζητήσουν το πρόσωπό μου, και επιστρέψουν από τους δρόμους τους, τους πονηρούς, τότε εγώ θα εισακούσω από τον ουρανό, και θα συγχωρέσω την αμαρτία τους, και θα θεραπεύσω τη γη τους» — Χρονικών Β 7:14.

«Γι' αυτό, αν κάποιος είναι εν Χριστώ, είναι ένα καινούργιο κτίσμα· τα παλιά πέρασαν, δέστε, τα πάντα έγιναν καινούργια! Τα πάντα, όμως, είναι από τον Θεό, που μας συμφιλίωσε με τον εαυτό του, διαμέσου του Ιησού Χριστού και έδωσε σε μας τη διακονία της συμφιλίωσης» - Κορινθ. Β 5:17-18

Προοίμιο

Από τις 16 έως τις 19 Ιουνίου 2019, 52 συμμετέχοντες από 22 χώρες προερχόμενοι από διαφορετικές ομολογίες και παραδόσεις πίστεως συγκεντρώθηκαν στο Βούπερταλ (Wuppertal) της Γερμανίας για ένα συνέδριο με τίτλο «Από κοινού για την οικολογική θεολογία, την ηθική της βιωσιμότητας και τις φιλικές προς το περιβάλλον εκκλησίες». ¹ Στο Βούπερταλ θυμηθήκαμε τη θαρραλέα ομολογία της πίστεως που διατυπώθηκε στη Διακήρυξη του Μπάρμεν (Barmen) (1934) κατά της ολοκληρωτικής, απάνθρωπης και ρατσιστικής ιδεολογίας της εποχής. Η Διακήρυξη του Μπάρμεν συνεχίζει να μας παρακινεί σήμερα για «μια χαρούμενη απελευθέρωση από τα αντίθετα δεσμά του κόσμου τούτου για ελεύθερη και ευγνώμονα διακονία της θεϊκής δημιουργίας» (Barmen 2).

Μοιραστήκαμε ιστορίες από την Αφρική, την Ασία, την Ευρώπη, τη Λατινική Αμερική, τη Βόρεια Αμερική και την Ωκεανία. Ακούσαμε τις κραυγές της γης, τις κραυγές των ανθρώπων που είναι ευάλωτοι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα των παιδιών και των ηλικιωμένων, τις κραυγές των νέων που απαιτούν δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών και τις ανησυχίες των ειδικών για τις τρέχουσες τάσεις.

Αναγνωρίζουμε την επείγουσα ανάγκη που προβλέπεται κατά τα προσεχή έτη, εκφράζουμε όμως το θάρρος να ελπίζουμε και είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε έκκληση προς το παγκόσμιο οικουμενικό κίνημα για έναν ολοκληρωμένο οικολογικό μετασχηματισμό της κοινωνίας.

ΚΑΙΡΟΣ: Για μια αποφασιστική στροφή στην ιερά πορεία μας για δικαιοσύνη και ειρήνη

Το οικουμενικό κίνημα έχει επί μακρόν δεσμευτεί προς μια ιερά πορεία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας. Αυτοί οι στόχοι θα απαιτήσουν επείγουσες ενέργειες στο άμεσο μέλλον. Ο επείγων χαρακτήρας της κρίσης μάς καλεί να διαβάσουμε τα σημάδια των καιρών, να ακούσουμε το κάλεσμα του Θεού, να ακολουθήσουμε τον δρόμο του Χριστού, να διακρίνουμε την πνοή του Αγίου Πνεύματος και, ως απάντηση, να αναγνωρίσουμε τις θετικές πρωτοβουλίες των εκκλησιών σε όλο τον κόσμο.

Τα συμπτώματα της κρίσης αγγίζουν όλα τα δομικά στοιχεία της ζωής και είναι ορατά σε όλους:

- Το πόσιμο νερό είναι μολυσμένο, οι παγετώνες λιώνουν, οι ωκεανοί μολύνονται με πλαστικά και καθίστανται όξινοι, με αποτέλεσμα οι κοραλλιογενείς ύφαλοι να υφίστανται λεύκανση (νερό).
- Το έδαφος υποβαθμίζεται μέσω της μη βιώσιμης γεωργίας και των ανθυγιεινών διατροφικών συνηθειών, των εξορυκτικών οικονομιών που κυριαρχούνται από τις παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις, την αποψίλωση των δασών, την απερίμωση και τη διάβρωση του εδάφους· το ζωικό βασίλειο στενάζει και τα πλάσματα τροποποιούνται γενετικά· οι πληθυσμοί ιχθύων εξαντλούνται· η απώλεια οικοτόπων οδηγεί στην άνευ προηγουμένου απώλεια της βιοποικιλότητας (γη). Τόσο η γη όσο και η υγεία των

¹ Το συνέδριο σχεδιάστηκε και οργανώθηκε από την Προτεσταντική Ένωση Εκκλησιών και Αποστολών (EMW), την Ευαγγελική Εκκλησία της Γερμανίας (EKD), την Ηνωμένη Ευαγγελική Αποστολή (UEM), την οργάνωση Ψωμί για τον Κόσμο (Bread for the World) και το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών.

ανθρώπων δηλητηριάζονται από βιομηχανικές, γεωργικές, δημοτικές και πυρηνικές μορφές αποβλήτων και από φυτοφάρμακα και χημικά. Ένας αυξανόμενος αριθμός ατόμων αναγκάζεται να μεταναστεύσει και να γίνει κλιματικός πρόσφυγας.

- Οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα εξακολουθούν να αυξάνονται, τα αέρια του θερμοκηπίου συσσωρεύονται στην ατμόσφαιρα και τα κλίματα διαταράσσονται (αέρας).
- Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση ενέργειας από ορυκτά καύσιμα οδηγεί σε τέτοιες αλλαγές (πυρκαγιές).

Τα ευαίσθητα συστήματα ισορροπίας της κτίσης διαταράχθηκαν σε πρωτοφανή έκταση κατά την Ανθρωπόκαινο εποχή. Έχουμε υπερβεί τις αντοχές του πλανήτη. Η γη φαίνεται πλέον ανίκανη να θεραπεύσει τον εαυτό της. «Η κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει» (Ρωμ. 8:22). Δεν μπορέσαμε να συντονίσουμε τις οικουμενικές ανησυχίες για τη δικαιοσύνη εν μέσω της φτώχειας, της ανεργίας και της ανισότητας, για μια συμμετοχική κοινωνία εν μέσω διαφόρων μορφών βίαιων συγκρούσεων και για τη βιωσιμότητα εν μέσω της οικολογικής καταστροφής.

Παρόλο που οι άνθρωποι δεν συνέβαλαν εξίσου στις βαθύτερες αιτίες αυτής της κρίσης, ως χριστιανοί, καλούμαστε για να ομολογήσουμε τη συνενοχή μας και τη δουλεία μας στην αμαρτία:

- Υπήρξαμε αλαζόνες υποθέτοντας ότι ολόκληρη η γη έχει ως επίκεντρο εμάς τους ανθρώπους και τις ανάγκες μας (υπερηφάνεια).
- Παγιδευτήκαμε σε μια απύθμενη επιθυμία για απεριόριστη υλική ανάπτυξη, οδηγούμενη από μια διάχυτη κουλτούρα καταναλωτισμού (απληστία).
- Εκμεταλλευτήκαμε τα δώρα του Θεού, καταφύγαμε στη βία κατά των πλασμάτων Του και παραβιάσαμε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (βία).
- Αποξενωθήκαμε από την προγονική γη και την παραδοσιακή σοφία, από τα ζώα ως συνδημιουργήματα και από τη Γη ως το δοσμένο από το Θεό σπίτι μας (ιδιωτικοποίηση του καλού).
- Κυριευτήκαμε από την τρέλα, την αδικία, την άρνηση και την απληστία (αμαρτία).
- Αργήσαμε να ανταποκριθούμε στην ευθύνη μας προκειμένου να αντιμετωπίσουμε την καθοριστική κρίση της εποχής μας (οκνηρία).

Ακόμη χειρότερα, η αυθεντικότητα της οικουμενικής μαρτυρίας υπονομεύεται από μια σειρά στρεβλώσεων του ευαγγελίου, τοξικών αφηγημάτων και θεολογιών που νομιμοποιούν μια ολοκληρωτική λογική θανάτου και καταστροφής. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι θεολογίες της κυριαρχίας στο όνομα των διαφορών ως προς τη φυλή, το φύλο, την κοινωνική τάξη και τα έμβια είδη, η θεολογική νομιμοποίηση της πατριαρχικής κυριαρχίας, οι δυαλιστικοί και αναγωγικοί τρόποι συσχετισμού ουρανού και γης, ψυχής και σώματος, πνεύματος και ύλης. Και φυσικά η άρνηση και γελοιοποίηση της επιστημονικής εμπειρογνωμοσύνης και γνώσης με σκοπό τη διατήρηση της τρέχουσας τάξης πραγμάτων, η παράταση των μύθων απεριόριστης προόδου, η αποκλειστική εμπιστοσύνη στις τεχνολογικές λύσεις στα οικολογικά προβλήματα αντί της συνειδητοποίησης της πολιτιστικής, ηθικής και πνευματικής τους φύσης. Το ψευδοευαγγέλιο που δίνει έμφαση στη συσσώρευση πλούτου και ευημερίας προς ίδιον όφελος κατηγορώντας πάντα τους άλλους για τα προβλήματα και οι τρόποι αποφυγής της αντιμετώπισης των θυμάτων της οικολογικής αδικίας.

Ελπίδα: Το θάρρος σε μια εποχή άγχους και απόγνωσης

Εν μέσω πρωτοφανούς απελπισίας, που συνδέεται με μια αφόρητη οικολογική κρίση, διακηρύσσουμε μια ελπίδα στον Τριαδικό Θεό, μαζί με την ωδίνουσα δημιουργία του, αφού «τῆ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν» (Ρωμ. 8:24). Ο Θεός δεν έχει εγκαταλείψει τη γη. Δεχόμαστε τις υποσχέσεις του Θεού που συμβολίζονται στη διαθήκη η οποία συνάπτεται «μεταξύ κάθε έμψυχου ζώου, σε αιώνιες γενεές»

(Γένεση 9:12). Πιστεύουμε στην παρουσία του Θεού όπως αποκαλύφθηκε στον Ιησού Χριστό εντός του χάους που μας περιβάλλει. Μας παρηγορεί η δύναμη του Αγίου Πνεύματος που «ανανεώνει το πρόσωπο της γης» (Ψαλ. 104:30).

Μπροστά σε τέτοια οικονομικά και πολιτικά αφηγήματα που αλλοιώνουν την κατανόηση των σωστών σχέσεων μεταξύ ανθρώπων, δημιουργίας και Δημιουργού, μια τέτοια ελπίδα μπορεί να φαίνεται αντίθετη με τη διαίσθηση της κοινής λογικής. Η ελπίδα που διακηρύττουμε δεν ασκεί μόνο κριτική προς τα καταπιεστικά και πατριαρχικά συστήματα κυριαρχίας, αλλά μας εμπνέει να συμμετάσχουμε στη θεραπεία της κρίσης (2 Χρον. 7:14). Η ελπίδα δεν είναι ταυτόσημη με την τυφλή αισιοδοξία που εμπιστεύεται την απλή διαιώνιση της σημερινής κατάστασης. Μια τέτοια ελπίδα δεν είναι φθηνή, έχει κόστος. Πηγάζει παρά τις συντριπτικές αποδείξεις για το αντίθετο, επειδή στηρίζεται στον Τριαδικό Θεό. Είναι μια τέτοια ελπίδα που μας ενθαρρύνει και μας ωθεί προς μια ολοκληρωμένη οικολογική μεταμόρφωση της κοινωνίας.

Μια έκκληση προς το παγκόσμιο οικουμενικό κίνημα

Στην καρδιά του απαιτούμενου μετασχηματισμού υπάρχει η ανάγκη για οικολογική μεταστροφή (*μετάνοια*), μια αλλαγή της καρδιάς, του νου, των συμπεριφορών, των καθημερινών συνηθειών και των μορφών πρακτικής (Ρωμ. 12:1-2). Αυτό έχει συνέπειες σε όλες τις πτυχές της χριστιανικής ζωής: για τη λειτουργία και τη λατρεία, τα βιβλικά αναγνώσματα, το κήρυγμα, τα μυστήρια, την κοινωνία και πρακτική των ενοριών, την προσευχή, τη νηστεία, την πνευματικότητα, το δόγμα, το ήθος, την εκπαίδευση, την τέχνη, τη μουσική, τον κλήρο και τις ιεραποστολές. Αυτή η οικολογική μεταμόρφωση ολόκληρου του χριστιανισμού έχει ενθαρρυνθεί από τους Πατέρες και τις Μητέρες της χριστιανικής παράδοσης, από τα παραδείγματα αδελφών μας, ανδρών και γυναικών, σε όλο τον κόσμο και από οικουμενικούς ηγέτες όπως ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, ο Πάπας Φραγκίσκος, ο αρχιεπίσκοπος Desmond Tutu και πολλές άλλες ηγετικές προσωπικότητες.

Καλούμε το παγκόσμιο οικουμενικό κίνημα, τις χριστιανικές παγκόσμιες κοινωνίες και όλες τις άλλες εκκλησίες να σχεδιάσουν μια *δεκαετία οικολογικής μάθησης, εξομολόγησης και συνολικής δράσης για να αναπροσανατολίσουν τις προτεραιότητες των εκκλησιών στις ακόλουθες δεσμεύσεις:*

1. Να ανανεώσουν το πλήρες φάσμα των λειτουργικών και πνευματικών πρακτικών και των αρχαίων παραδόσεων των εκκλησιών προσανατολισμένων στη δημιουργία υπό το φως του σημερινού *καιρού*.
2. Να μελετήσουν εκ νέου τα βιβλικά κείμενα με οδηγό τις οικολογικές ευαισθησίες.
3. Να δημιουργήσουν πλαίσια για την καλλιέργεια οικολογικών ενοριών, παρέχοντας το απαραίτητο προσωπικό και οικονομικούς πόρους και υποστηρίζοντας υφιστάμενες πρωτοβουλίες σε επίπεδο βάσης.
4. Να προωθήσουν τη δικαιοσύνη μεταξύ των φύλων στην εκκλησία και την κοινωνία, δεδομένης της πολλαπλής σύνδεσης με οικολογικούς προβληματισμούς.
5. Να ενθαρρύνουν τη νεολαία να αναλαμβάνει ηγετικές πρωτοβουλίες στην εκκλησία και την κοινωνία για χάρη ενός μέλλοντος που της ανήκει.
6. Να ενσωματώσουν τον οικολογικό θεολογικό προβληματισμό σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.
7. Να καλλιεργήσουν οικολογικές αρετές και βιώσιμο τρόπο ζωής σε νοικοκυριά και κοινότητες.
8. Να εξοπλίσουν τους λαϊκούς για τα επαγγέλματα τους, προκειμένου να ασκήσουν οικολογική ευθύνη όπου και αν ζουν, εργάζονται και ασκούν τη λατρεία τους.
9. Να συμμετάσχουν σε ένα διεπιστημονικό διάλογο που μπορεί να συνδυάσει και να κρίνει δίκαια τις ιδέες από τις επιστήμες, τις γηγενείς παραδόσεις σοφίας και τις ποικίλες θεολογίες.
10. Να υποστηρίξουν διακλαδικές συμμαχίες, δίκτυα και συνεργασίες με όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, με τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, με την κοινωνία των πολιτών, με πολύτιμα οικολογικά δίκτυα, με άλλες ζωντανές θρησκείες και με όλους τους ανθρώπους καλής θελήσεως για εξεύρεση βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων απέναντι στις κυρίαρχες μορφές παραγωγής και κατανάλωσης.

Εν όψει της επικείμενης 11^{ης} συνέλευσης του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών το 2021 συνιστούμε στο ΠΣΕ, ειδικότερα, να διακηρύξει μια «Δεκαετία για τη θεραπεία της Δημιουργίας» με τους εξής στόχους:

- Να κινητοποιήσει τις εκκλησίες-μέλη να αναπροσανατολίσουν τις προτεραιότητές τους στις δεσμεύσεις που αναφέρονται στην Έκκληση του Βούπερταλ.
- Να συμμετάσχει στην ατζέντα των στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών μέσω διαφόρων συμμαχιών, δικτύων και εταιρικών σχέσεων και να προχωρήσει πέρα από τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG των 190 ηγετών) προκειμένου να επαναπροσδιορίσει τις έννοιες της ανάπτυξης, του πλούτου και της ευημερίας, οι οποίες δεν έχουν διευκρινιστεί επαρκώς όσον αφορά τα υφιστάμενα όρια αντοχής του πλανήτη.
- Να υποστηρίξει στους παγκόσμιους φορείς λήψης αποφάσεων ότι η αύξηση των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει να σταματήσει και να μειωθεί δραστικά το συντομότερο δυνατόν, προκειμένου να επιτευχθούν μηδενικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και να διατηρηθεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από 1,5 βαθμούς Κελσίου.
- Να προωθήσει τις διαδικασίες των Ηνωμένων Εθνών για τη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου για έναν δεσμευτικό «καθολικό χάρτη δικαιωμάτων της Μητέρας Γης» (Cochabamba 2010), ένα σύστημα διεθνούς νομολογίας της Γης, και να διερευνήσει τις δυνατότητες ενός Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα της Φύσης και να διερευνήσει την αναγνώριση της οικοκτονίας ως ποινικού αδικήματος στο Διεθνές Δικαστήριο.

Αυτές οι δεσμεύσεις απορρέουν από την κατανόηση της ιστορικής συγκυρίας του καιρού στην ιστορία οποία βρισκόμαστε. Το έργο μπροστά είναι τεράστιο και θα απαιτήσει δεκαετίες αφοσίωσης. Ο επείγων χαρακτήρας της κατάστασης συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να καθυστερήσει μια ολοκληρωμένη απάντηση. Η επόμενη δεκαετία θα είναι αποφασιστική για να χαρίσει στη Γη χρόνο ανάπαυσης. Τα βιβλικά μοτίβα του Σαββάτου και του Ιωβηλαίου Έτους παρέχουν μια μοναδική πηγή ελπίδας και έμπνευσης, μια διακοπή στον κύκλο εκμετάλλευσης και βίας, που εκφράζεται στο όραμα ότι θα υπάρξει «ένα έτος πλήρους ανάπαυσης για τη γη» (Λευ. 25:5).

Ελθέ, Πνεύμα Άγιον, ανακαίνισον πάσαν την Κτίσιν!

24.6.2019